

List izhaja
dvakrat na mesec.

Posamezna št. 75 p

Naročnina
mesečno 150 D.Rokopisi se ne
vračajo.Nefrankirana pisma
se ne sprejemajo.

VOJNI INVALID

Poštšina plačana
v gotovini.Uredništvo in
upravnštvo v
Št. Peterski
vojašnici.**Glasilo izvršnega odbora udruženja vojnih invalidov, vdov in sirot kraljevine SHS.**

Zadruga.

Že več let se pečamo z mislijo, kako bi ustanovili svojo lastno zadrugo, ki naj bi okrepila gospodarsko naše člane.

Sklicali smo že več sestankov in anket, toda prave podlage nismo mogli najti iz razloga pomanjkanja materijalnih sredstev. Naše udruženje sicer zbira v ta namen različne dohodke, vendar pa isti ne morejo zadostovati pogojem kakošne zahteva taka gospodarska institucija pri današnjih razmerah.

Na pomoč države do sedaj nismo mogli računati v drugi obliki, kakor z nekaterimi koncesijami, ki so bile dane udruženju v ta namen. Ta pomoč pa ni zadostna. Našo zadrugo bi morali toraj okrepiti sami člani udruženja. Med vojnimi žrtvami pa smo sami najslabše situirani ljudje tako, da je težko iskati med nami gospodarske moči, pač pa imamo zadosti energije in delavnih moči. Iz tega vidika bi med nami najbolje uspevala produktivna zadruga ako bi imeli možnost vsaj postaviti materijalno podlago za njo iz drugih sredstev in pripomočkov. Toda kakor že omenjeno na pomoč drugih slojev in države se ne moremo dosti zanašati, treba je, da se oprimemo dela sami.

Mislili smo, da dobimo od ministrstva za socialno politiko neko pomoč v orodju in stavbah, kar bi omogočilo takojšnjo poslovanje naših delavnic, toda izgleda še ni nobenega.

Od svoje namere po ustanovitvi zadruge pa kljub temu ne odnehamo, zato mislimo takoj poskusiti, ako se bomo mogli z dosedanjimi materijalnimi sredstvi okrepiti.

Hočemo v kratkem roku ustanoviti zadrugo.

Izvršni odbor ima dovršene predpriprave. Pogoji, pod katerimi naj bi poslovala naša zadruga, so sledeči:

Predvidena je zadruga, katera bi nudila korist in oporo članom v raznih panogah gospodarstva.

Zbirala naj bi denarne vloge in dajala kredite in posojila za gospodarsko osamosvojitve.

Ustanavljala naj bi delavnice in zaposlila delavne sile vojnih žrtev v njihov prid.

Skrbela naj bi za delo vsem invalidom rokodelcem in jih podpirala z materijalom ter pomagala razpečavati izdelke. Nudila naj bi konzum raznega blaga in potrebščin.

Posredovala naj bi tudi pri nakupih, prodajah raznih premičnin in nepremičnin.

Seveda je pri početku vse to nemogoče na enkrat vpeljati. Zato naj bi se za prvo silo zadruga omejila le na denarno in kreditno poslovanje, da se s tem okrepi in si pomaga do drugih ciljev, ki so predvideni. Kakor pri vsaki taki ustanovi, je treba tudi naši zadrugi zagurati denarno podlago z deleži.

Isti bi se vplačevali in sicer bi bilo treba vsaj za vsakih 2000 Din kredita ali posojila podpisati po en delež, ki bi znašal najmanj 100 Din. Na ta način bi si upali z različnimi dosedanjimi sredstvi regulirati vedno primeren fond. Razumljivo pa je, da bi morala biti vsaj od početka pomoč tudi omejena na najpotrebnejše in najnujnejše slučaje.

Jamstvo naj bi bilo omejeno. Namen je samo priti do sredstev in možnosti napredka, v kolikor zmorejo sile, drugače pa bolje opustiti vsako obremenitev.

Zato naj bi vsak delež jamčil le še za enkrat toliko, kolikor znaša. Ustroj zadruge pa bo pokazal, da se takega jamstva ni popolnoma nič za braniti, ker je zasnovana popolna varnost.

Člani zadruge naj bi bile predvsem vse naše podružnice, katerim hoče izvršni odbor zagurati možnost za pretežno večino deležev, po možnosti po proporciju števila organiziranih članov.

Poleg tega pa mora biti tudi gotovo število privatnih deležev, katere naj bi podpisali sami naši invalidi in vdove.

Zadruga naj bi sprejela kot člane tudi naše bratske odbore iz drugih pokrajin ter razne častne člane in dobrotvorce udruženja.

Vse druge osebe pa bi sprejemala prostovoljno po uvidevnosti.

Člani bi ne imeli nikakih dividend in uprava nikakih tantijem, pač pa bi se deleži samo obrestovali.

Ako mislimo zadrugo za pomoč vsemu članstvu bi se itak stekali vsi dohodki v ta namen v drugi obliki in na drugačen način. Založil bi se rezervni zaklad za pokritje eventualnih zgub in sicer naj bi se votiralo 20 odstotkov kar bi zadostovalo, ostalo pa naj bi se vporabilo za gospodarske potrebe in pomoč vsem našim vojnim žrtvam, v prvi vrsti pa seveda zadržnim članom.

Na ta način bo zadruga ustanovljena v splošne koristne namene vojnih žrtev, ne pa samo za posamezne člane.

Zadruga misli biti popolnoma samostojna, pod svojo upravo. Imela bi svoja pravila, po katerih bi se vršilo njeno poslovanje. O vseh temeljnih vprašanjih mora odločevati občni zbor, to je članstvo samo. Vsak delež naj ima po en glas in absolutna večina naj bo pri glasovanju merodajna. Občni zbor bi bil splošni voditelj zadruge.

Postavljal bi si pa upravo in nadzorstvo, ki bi imela nalogo vršiti vse posle zadruge s pomočjo uslužbencev.

Med upravo in nadzorstvom mora biti zagurana stroga medsebojna kontrola.

Seje naj bi bile posamezne in skupne v gotovih slučajih dana tudi možnost za takojšnji izredni občni zbor.

Uprava bi se mogla za vsako samovoljno škodo ali pogrešek citirati pred redno sodišče. Za vse spore med članstvom naj bi obstajalo častno sodišče iz treh zadržnih članov.

Kar se tiče likvidacije zadruge bi bil kompetenten poleg oblastne razpustitve le občni zbor zadruge.

Podružnice naj bi ostale člani zadruge stalno in bi ne mogle odpovedati deležev. Le posameznim osebam članom bi bila prosta odpoved vselej ob sklepu društvenega leta.

Deleži, ki bi se odpovedali bi se vračali šele dve leti pozneje in do takrat bi ne prenehali jamstvo.

Na kongres.

Daleč tam na jugu naše države, v prestolici carja Dušana Silnega, v starodavnem Skoplju, se je vršil naš letošnji V. invalidski kongres.

Dne 3. maja je naša delegacija zapustila Ljubljano. V Zidanem mostu so se nam pridružili še delegati iz Celja, Ptuja in Murske Sobote, a v Brežicah je vstopil zadnji. S tem je bila delegacija iz Slovenije kompletna. Brzovlak je sopihal in kaj kmalu smo bili v Zagrebu, kajti med živahnim pogovorom se niti zavedali nismo, kdaj smo prevozili ta kos pota.

Na postaji so nas že čakali nekateri delegati iz Hrvaške, ki so se večinoma pridružili nam, kajti imeli smo ves voz na razpolago. Uredili smo si po klopih in policah kolikor mogoče udobna ležišča. Nekateri so se vlegli takoj, drugi so si pa s kartanjem krajšali čas in zadremali šele pozno v noč. Nič kaj dobro nismo spali, kajti ležišče je bilo trdo in se ga nismo mogli privaditi koj prvo noč.

Komaj je posvetila jutranja zarja — bilo je ravno na postaji Vinkovci, nas je že prebudil vedno živahni in nagajivi tovariš iz Bleda. Dasi smo morali vstati tako rano, vendar nam ni bilo žal, kajti nudil se nam je pogled na krasno pokrajino. Kamor vidiš, na levo in desno, povsod velikanska ravnina, niti najmanjšega grička vmes in vse to velikansko polje posejano z žitom, ki že zgubljajo svojo zeleno barvo in polagoma rumeni. Rudeči mak in modriš delata to polje še krasnejše. Lahke vetrič je pihljal nad žitnim poljem, in žito se je pripogibalo, pa zopet dvigalo. Dozdevalo se mi je, da se peljem z ladjo in gledam pod seboj morsko gladino, ki ne mora popolnoma mirovati radi lahkega vetra, ki se poigrava z malimi valovi.

Vlak drdra po tej brezmejni ravnini in našim očem se nudijo vedno nove slike — pšenica, koruza in kot za spremembo velikanski pašniki, po katerih se pasejo velike črede prešičev, krav in konj. Vsi smo občudovali ta rodovitna polja, niti opazili nismo, kako drvimo mimo postaj in kar naenkrat se oglasi eden: »Saj smo že v Zemunu!« Nismo morali dolgo čakati, vlak je potegnil. S savskega mostu se lepo vidi združitev Save z Donavo. Precejšnje ladje plavajo po teh dveh mogočnih rekah. Pa tu res nisem vedel kam naj gledam — bili smo že preko Save in razgledali smo Beograd, večina nas še ni bila tamkaj in razveselili smo se tega pogleda. Mesto leži med Donavo in Savo na nekoliko vzvišenem prostoru. Najlepše se vidi Kalimegdan — to so stare in še precej porušene utrdbe Beograda še iz časov turških časov. Vlak je začel voziti počasneje in polagoma zavozil v veliko postajo Beograd. Ker je bilo domenjeno, da se odpeljejo vse delegacije iz Beograda šele zvečer, smo tu izstopili.

Živahno vrvenje velemesta nas je pozdravljalo kakor hitro smo stopili na ulico. Dasi nam sreča ni bila mila, kajti začelo je precej močno deževati, vendar smo si hoteli ogledati vsaj najvažnejše dele mesta. Odpeljali smo se s tramvajem, do našega središnjega odbora. Nekaj ulic smo morali prehoditi peš in reči moram, da pot ni bila ravno prijetna, posebno ne za nas protezarje.

Ko je dež nekoliko ponehal smo se spravili na ogledovanje mesta. Najlepši del mesta so seveda Terazije. Šli smo mimo starega in novega dvora, ogledali smo si poslopja raznih ministrstev in prijadrali polagoma do skupščine. Mikalo nas je, da bi šli poslušati sejo, a »žandar« nas ni pustil notri; kdor hoče iti poslušati kako sejo,

mora imeti kakega znanega poslanca, ki ga priporoči ali pa mu preskrbi vstopnico. Seveda mi nismo mogli iti iskat poslanca in romali smo dalje — a ker ni bilo tu nikakih znamenitosti več, smo se vrnili zopet po isti poti do hotela Balkan. Pri kosilu smo opozili zopet nekaj novega. Sedeli smo pred hotelom in neprestano so nas nadlegovali najrazličnejši mlajši in starejši »trgovci«. Eden ti ponuja časopis, drugi razglednice, tretji pisemski papir itd., tako, da res ne moreš v miru pojesti svojega kosila.

Popoldne! Kaj početi? Štirje smo se ločili od ostalih in kljub utrujenosti smo šli do »Savskega pristanišča«, da se odpeljemo v Zemun. Ravno pred nosom nam je odplula ena ladja, a potolažili smo se, ko smo zvedeli, da vozi vsake pol ure ena ladja isto pot. Lepa je vožnja, dasi kratka, nekaj časa po Savi in Donavi in že smo v Zemunu. Je to malo, a precej snažno mesto. Hodili smo nekaj časa po glavnih ulicah. Hoteli smo si ogledati zavod za slepe in invalidsko zadrugo, a zvedeli smo, da je to precej daleč iz mesta in tudi deževati je začelo, zato smo se vrnili v Beograd. Po večerji smo čakali na vlak v kolodvorski restavraciji.

Nekaj pred polnočjo je odhajal naš vlak. Tu naj omenim, da oni del proge, ki smo jo dolgrede prespali, smo prevozili nazaj grede po dnevu, tako da smo si lahko ogledali vso pokrajino, po kateri vozi železnica iz Ljubljane pa do Skoplja. Iz Beograda pelje železnica po dolini reke Morave. Gornja Moravska dolina je sicer nekoliko brdovita, a vendar zelo pridno obdelana. Kaj prijazne so vasi, kajti vse hiše so pritrčene in so popolnoma skrite med češpljevim drevjem, ki je precej gosto nasajeno okoli vseh vasi v gornji Moravski dolini. V našem vozu se je vozil od Beograda dalje tovariš, do-

Sedaj pa reasumirajmo vse poteze invalidske tragedije, kateri avtor je zakon o dvanajstih. Dokazov ni, doprinesiti jih ne moreš, in več ne smeš, obnoviti ne moreš, pritožiti se ne smeš, nimaš inštanca in tudi nobenega oblastva, ki bi vzel tvojo popolno opravičbo na znanje. Tvoja sodba še sedaj ni končno izrečena, visiš v veliki bedi in skrbeh v negotovosti ali boš, ali ne boš pahnjen iz človeške družbe, v daljavi pa gledaš v sanjah na svojega rešilnega angelja bodoči invalidski zakon, ki bo baje ponudil neko gotovo izpalo obnovo vsega tvojega križnega pota.

In vse to si doživel po sedmih letih svetovne vojne, jugoslovanski invalid. Pa se predstavi navadnemu kmetu rovtarju, mu razloži svojo dolgotrajno zgodbo.

Brez premišljevanja bo rekel, jaz nisem učen, toliko pa razumem, da taka invalidska pravica ne sloni na nobenih zakonih.

Proti nameravanemu odločanju o naših trafikah.

Naše trafike podeljuje sedaj monoposka uprava v Ljubljani. Ker pa ista odpade in izroči vse svoje agende novoustanovljenemu Oblastnemu inšpektoratu v Zagrebu, ki naj bi v bodoče odločeval tudi v vseh naših trafikah, je izvršni odbor vložil na pristojna mesta sledeči protest:

Glasom pravilnika o reorganizaciji monopolske uprave z dne 4. junija 1925 št. 123, objavljenega v Službenih Novinah br. 123 so se ustanovili Oblastni inšpektorati monopolske uprave v Beogradu, Zagrebu, Skoplju in Splitu. Po istem pravilniku preneha Oblastna monopolska uprava v Ljubljani in se prenesejo vse njene agende na Oblastni inšpektorat monopolske uprave v Zagrebu.

Ne glede na druge upravne pogoje, proti katerim dvigajo proteste vse javne korporacije in pridobitni krogi ter je tudi javnost dvignila po časopisju najodločnejše ugovore proti nekakemu preziranjju Slovenije, dasi ima ravno Ljubljana največjo tvornico duhana v državi in Slovenija kot obmejna pokrajina največji konsum in promet drugih monopolskih proizvodov, smo vojne žrtve specialno iz svojega stališča s tem upravnim činom močno prizadete.

Oblastni inšpektorat v Zagrebu prevzame pod svojo kompetenco odločevanje glede vseh prodaj tobaka. S tem preide vsako podeljevanje maloprodaje duhana v Sloveniji, do katerih imajo v smislu čl. 18 zač. invalidskega zakona prvenstvo vojne žrtve in ima svojo izjavo Invalidsko združenje pod oblast inšpektorata v

Zagrebu. Na ta način je vojnim žrtvam učinjena velika zapreka, ki jo morejo utemeljevati na sledeči način:

1. Hrvatska ima popolnoma drugačno še staro obstoječo zakonodajo in popolnoma drugačne upravne razmere kakor Slovenija. Trafike v Sloveniji se oddajajo še vedno po obstoječih starih avstrijskih predpisih, poleg katerih je treba v obzir jemati tudi druge okoliščine, ki so s tem v zvezi, to je po obrtnem, trgovskem zakonu policijskih in drugih predpisih, zato je treba imeti zvezo z vsemi temi kompetencami.

2. Za vse prošnje, poizvedbe intervencije, ki se vrše v velikem obsegu glede trafik je s tem otežkočeno postopanje in zvezano z veliko večjimi stroški, zamudami in neprilikami.

3. Invalidi, vdove in sirote Slovenije ne morejo imeti popolne garancije, da se bo vršilo bodoče oddajanje trafik po taki uvidevnosti, kakor so jo mogli imeti le faktorji, ki so dobri poznavalci prilik in razmer skoro vsakega posameznega našega človeka o katerem vodijo vsestranske informacije.

Dogajati se zna, da se glede vojnih žrtev ne bo izvajalo tako, kakor ima namen zasigurati invalidski zakon.

Iz teh razlogov vlaga Udruženje vojnih invalidov izvršni odbor v Ljubljani najodločnejši protest proti prenosu pravice podeljevanja malo n veliko prodajo duhana na Oblastni inšpektorat monopolske uprave v Zagrebu. Vsled tega se pridružuje onim zahtevam, ki se zavzemajo za ustanovitev samostojnega Inšpektorata monopolske uprave za Slovenijo v Ljubljani, ali vsaj ekspoziture, ki bi odločala o vseh naših zadevah.

Za izvršni odbor:

Benedik I. r., tajnik.

Štefe I. r., preds.

Vse naše podružnice naj pošljejo enake proteste proti takemu postopanju na ministrstvo financ, upravo državnih monopolov v Beogradu. Izvršni odbor je stopil tozadevno tudi v stik z drugimi interesi, ki protestirajo proti tej preuredbi glede uprave drž. monopolov.

Državni uslužbenci.

Nov projekt invalidskega zakona ima zopet udarec za državne uslužbence in sicer pravi: Invalidnina se priznava vojnim invalidom takrat, kadar so razrešeni vojne dolžnosti ali sploh dolžnosti državne službe. Na ta način ne bo mogel prejemati noben državni uslužbenec invalidnine in nikakih podobnih prejemkov.

Iz tega vzroka bo nov invalidski zakon ukinil tudi čl. 343 zakona o ustroju vojske, po katerem oficirji srbske in črnogorske vojske in

dobrovoljci, ako so v aktivni državni službi, prejemajo poleg redne plače tudi invalidnino. Razume se, da bo ukinjen tudi avstrijski zakon, po katerem prejemajo danes naši oficirji, ki so sedaj državni uslužbenci pokojnino poleg plače. Torej za naše in srbske oficirje bodo določbe prejšnjih zakonov ukinjene in obveljala bo določba v novem invalidskem zakonu, po kateri nihče ne bo prejemal invalidnine ako je v državni službi.

K temu moramo najprej pripomniti, da bi bilo sicer krivično kljub temu, da ni nihče nevoščljiv oficirjem, ako bi samo oni prejemali kot državni uslužbenci invalidnine, podoficirji in vojakji pa nič.

Vsi bi morali prejemati, ker so vsi doprinesli žrtve in zaslužili enako.

Novi invalidski zakon bi moral zasigurati vsem državnim uslužbencem brez izjeme šarže in poklicev primerne odškodnine na ime invalidnin.

Kako pride ravno državni uslužbenec do tega, ki ima danes najmanj plače, da je zapostavljen.

Ako vzamemo trgovca, privatnega uradnika, posestnika ali obrtnika, vsak ima svoj zaslužek in kljub temu bo dobival invalidnino.

Za državnega uslužbenca pa velja vedno princip, da plače in pokojnine obenem iz iste blagajne ne more vleči.

Saj je prav tako. Poglejmo pa avstrijski zakon, ki je imel takozvano ranjeniško doklado, katero je prejemal vsak, tudi državni uslužbenec. Pokojnine ni dobival, pač pa ranjeniško doklado. Iz tega vidika so tudi naši državni uslužbenci - invalidi zahtevali, da bi jim naš nov zakon priznaval neke posebne doklade k plači na ime pohabljenosti.

Tako štilizacijo je bivši Behmenov načrt invalidskega zakona osvojil.

Tudi sedanji zakonodajni odbor je na intervencije prizadetih invalidov obljubil uzakoniti tako določbo, sedaj pa nam je pokazal razočaranje.

Hočemo, da se za invalide državne uslužbenice sprejmejo odškodnine za invaliditeto v obliki doklad k plači.

Morsko kopališče.

Zagrebski izvršni odbor nam pošilja apel za zgradbo lastnega morskega kopališča v Kraljevi.

V to svrhu se je ustanovila tam zadruga z naslovom »Invalidsko morsko kopališče v Kraljevi z o. z.«, katera stoji spojena s Središnje invalidsko zadrugo za Hrvatsko in Slavonijo v Zagrebu.

se,« je dejal ponosno, »da se bo po par letih pomnožilo prebivalstvo za polovico. Že sedaj šteje Skoplje okoli 70.000 prebivalcev«. Nekoliko izven mesta, v ozadju prijaznih drevoredov stoji nova velika zgradba, »to je zavod za tropične bolezni,« je pojasnil naš spremljevalec in nam povedal, da stoji zavod po velikosti, na drugem mestu v Evropi. Šli smo še na drugo stran grada in s te strani smo lahko opazovali turški del mesta, ves posejan z minareti, ki stojijo kot kaki čuvari med malimi hišicami, tam daleč v ozadju pa se svetlikajo še beli vrhovi Šar planine.

Ko smo si ogledali grad in okolico, smo se zahvalili našemu prijaznemu vodniku in se napotili v mesto. Pot nas je vodila med turškimi trgovinami. To je zopet nekaj novega, kajti večinoma so to majhni prostorčki brez oken in vrat — saj je vse trgovine komaj kakih 15 do 20 kvadr. metrov, prostor je sicer višji od tal za eno ali dve stopnici in ob kraju sedi trgovec s fesom na glavi. Nakupili smo si nekaj spominov — eden opanke, drugi srebrn obesek, tretji ustnik za cigarete, najlepši so srebrni, filigranski izdelki in seveda smo se tam tudi najdelj ustavili. Ko smo se pogajali za ceno se mi je kaj čudno zdelo, ko sem ponudil trgovcu manj kot je zahteval je sicer rekel: »Jest, jest,« ali z glavo je odkimal. V teh krajih je namreč navada, da z glavo narobe kimajo nego mi, ko ti pritrdi odkima, a ko zanika ti prikima.

Dolgo bi moral pisati, če bi hotel našeti vse posebnosti, a še to naj povem. Šli smo tudi v džamijo sultana Murata, seveda smo se moral pred vratmi sezuti in hoditi v nogavicah. Dasi imajo Turki le male hišice, ki ne krasijo nobenega mesta in je v njih delu vse precej zane-marjeno, pa prdeš v njih svetišče — ravno na-

sprotno, je to prostorna dvorana, po tleh pokrito s preprogami, mramor, mali stebri, ob straneh nekaj napisov in tudi kipov — a glavno kar jo loči od naših cerkva je to, da ni niti enega stola, nobene svete podobe, a v splošnem naredi na človeka lep utis.

Ogledali smo tudi pravoslavne cerkve. Te so po vseh stenah poslikane z nazrazličnejšimi svetniki, tudi slike dobrotvorov cerkve imajo odkazana svoja mesta nad slikami svetnikov. Okrašene so mnogo bolj nego turške in v marsičem lahko konkurirajo z našimi — od katoliških cerkva se ločijo v glavnem s tem, da je oltar skrit in se pokaže duhovnik le pri gotovih delih službe božje.

Po končanem kongresu je bil določen obisk Kosovega polja. Ta dan smo morali vstati že ob 3. uri zjutraj, nekateri pa niso šli niti spat. Vlak vozi iz Skoplja po precej hriboviti pokrajini, ki ne nudi radovednim očem nobene posebnosti, a pot ni bila dolgočasna. Naši tovariši iz teh pokrajin so nam mnogo pripovedovali o boju na Kosovem polju in tudi na Kraljeviču Marka niso pozabili. Bil je to slaven junak, ki ga opeva nebroj srbskih narodnih pesmi in ki se je tudi v teh krajih poigral z marsikaterim turškim prenapetežem. In res nekoliko pred postajo Kačanik so nas opozorili na malo hišico. Pred njo je sedel Turek s turbanom na glavi. »Vidiš družje!« (mi je začel pripovedovati moj sosed; »to je grob Musa Kesendžijske, velikega turškega junaka, ki je zatiral srbski narod, a Kraljevič Marko ga je poiskal in ga ubil v boju in še dandanes čuva ta grob Turek iz česar se lahko sklepa, da ga Turki cenijo toliko kot mi Kraljeviča Marka.« Vlak vozi na tej progi precej počasi in na postajah stoji del časa, to pa nam je dalo priliko videti več lepih prizorov.

Komaj prisopiha vlak v postajo že ga obsuje kopica otrok — vse je pomešano, Srbi, Arnauti, Turki in prične se juriš na potnike. Prosijo te za denar, kruh ali karkoli. Mali Turčin se vrže na tla in poljubljuje zemljo, Arnauti poskakujejo in molijo roke poti oknom: »Gospodin, gospodin, daj dinar!« Izza vogala pa se pokaže orožnik in vsi naenkrat zbežijo, a pridejo zopet nazaj, čim se orožnik obrne v drugo smer. Isti prizori so se ponavljali na več postajah, le da so nam ponujali jagode v nakup.

Ko smo zapustili postajo Kačanik se je dolina začela polagoma odpirati in se širiti, pred nami se je pokazalo Kosove polje, ponekod nekoliko valovita ravnina dolga 90 km in široka 40 km. Večinoma je ta ravnina še neobdelana, a vlada skuša te kraje kolonizirati in res smo bili večkrat opozorjeni na naselbine kolonistov, v bližini Prištine je postavljena celo popolnoma nova vas, precej velika in v njej so naseljeni sami kolonisti.

Ob polu 10. uri predpoldne smo dospeli v Prištino. Na kolodvoru nas je čakalo več kočij in vsi smo poiskali prostora. 16 kočij je nato zdrvelo po cesti, a nato kar čez polje — v divjem diru kot ruske trojke. Mi smo se zibali sem in tje in iz naše kočije je celo skočil tovariš iz Zagreba, misleč, da se bomo prevrnili. Nam je bil ta prizor dobroodšel, kajti smejalili smo se na ta račun vso pot ter nagajali tovarišu, da je nehote poljubil mater zemljo. Povedati moram, da se je pri skoku iz kočije parkrat prekopnicil po tleh.

Brzi turški konjički so nas kaj kmalu pripeljali do manastira »Gračanice«. To je starodavna cerkev, ki jo je dal zidati še knez Milutin leta 1322. Pred cerkvijo nas je čakal tamkajšnji pop in nas peljal v cerkev, kjer se je vršil parastos

Poleg kopališča se zgradi lasten invalidski dom, opremljen z vsemi potrebščinami za vojne žrtve.

Zadruga ima za svoj namen različne akcije, ki so zvezane s kopanjem, lečenjem in higijenskim napredkom vojnih žrtev.

Glavni občni zbor zadruge se bo vršil 18. oktobra t. l. v Zagrebu.

Apel naglašja, da je podružnica UVJ v Kraljevici že par let poskušala za invalide ustanoviti morsko kopališče. V tem jo je podprl izvršni odbor iz Zagreba, ki je na priporočilo ministra za socialno politiko pospešil akcijo za zgrabdo. Znano je kako po mačehovsko se postopa z našimi vojnimi invalidi po kopališčih. Kar je predvideno v invalidskem zakonu se ne udeleži. Zato invalidske vrste umirajo v masah. Treba je pomagati si in to je edino uspešno na podlagi samopomoči, da si zgradimo svoje privatno morsko kopališče v Kraljevici.

Kakor preskrbi zadrugarstvo drugo existenco članu invalidu, t ako mu bo preskrbelo tudi morsko kopel solnčenje in ozdravljenje. Dolžnost vsakega pa je zato, da pristopi k tej zadruzi in omogoči čimprejšnjo izdelavo nameravanega kopališča. Zadrugi deleži so predvideni samo po 10 dinarjev ter vpisnina 1 idnar, ker se predvideva na ta način čimvečji vpis članov, ki morejo v kratkem času reflektirati za zdravljenje v kopališču.

Izvršni odbor zagrebski apeluje posebno na vse invalidske organizacije v državi, da pristopijo takoj k zadruzi za morsko kopališče.

Posebno pa apelira na vse prijatelje invalidov, da omogočijo s hitrim in čimprejšnjim vpisom deležev izdelavo invalidskega morskega kopališča. Vplačila se pošiljajo na naslov: »Prva hrvatska štedionica v Zagrebu« ali njeno podružnico v Kraljevici. Vsa potrebna navodila daje Središnja Invalidska Zadruga za Hrv. i Slav. v Zagrebu (Ciglanu).

IZ ORGANIZACIJE.

Podružnicam. Kljub večkratnim pozivom naše podružnice ne pošljejo denarja za članske knjižice in markice. Ker je že vendar čas, da se obračuna enkrat ta izdatek, pozivljamo podružnice, da nemudoma napravijo obračune glede knjižic in markic ter pošljejo denar.

Onim malomarnim članom, ki se niti ne brigajo za svoje legitimacije, pa naj stavijo kratke pogoje. Udruženje jim bo pa odreklo nato vsako pomoč, ker se misli strogo gledati na organizirane upravičence, vsem drugim pa tudi posredovanje odkloniti. Kdor se ne briga ni potreben.

za kosovske junake. Po končanem obredu je nagovoril prisotne predsednik središnjega odbora, polkovnik Lazarevič. V lepem govoru nam je razjasnil pomen Kosovega, ki naj bode svetinja vsem Jugoslovanom, kajti vsi smo sinovi enega naroda in svetinje enega plemena naj bodo svetinje vsemu narodu.

Ogledali smo si notranjost cerkve, ni ravno v najboljšem stanju in pop nam je potožil, da nima cerkev nikakih dohodkov, kajti posestvo, ki ga je imela je krišlo pod agrarno reformo. Lepe slike po zidovih te cerkve spominjajo na visoko kulturno stopnjo srbskega naroda že v teh davnih časih, a žalobno, da se radi turškega suženjstva ni mogla ta kultura nadalje razvijati, ampak je bila od Turkov potlačena. Po ogledovanju cerkve nas je pogostil pop z črno kavo in nato pa se je zopet začela divja dirka nekaj časa po cesti, malo čez travnik in zopet po cesti, kajti nobeden kočijaž ni hotel biti zadnji. V daljavi se je že pokazalo mesto Priština. Tu so nam pripravili v oficirskem domu kosilo.

Priština je po večini turško mesto. Ko smo pripeljali je vladalo po ulicah živahno vrvenje, kajti bil je ravno semenj. Ulice niso lepe — hiše majhne, a dasi ima mesto le 16000 prebivalcev, vendar smo našli v njem 17 džamij. Tudi srbska gimnazija je bila otvorena po vojni.

Po kosilu, ki nam je precej dobro teknilo, saj nismo razun črne kave v Graničah imeli po večini od 3. ure zjutraj ničesar v ustih, se je začela naša karavana pomikati zopet naprej. V začetku je šlo nekoliko navkreber in tu smo imeli lep razgled na celo Prištino. Ko smo došli na vrh se je dirka zopet začela in kočijaži so zopet podili svoje konje, nekateri kar čez travnike, drugi pa po cesti in kmalu smo prišli do turškega pokopališča, ki je raztreseno

Prošnje za posojila. Kredit, ki ga je določil občni zbor za posojila (razun za agrarce, ki dobe zemljo, ker za nje je poseben sklad) je izčrpan. Zato naj člani ne vlagajo več prošenj, dokler se ne ustanovi invalidska zadruga, ki je ravno na vidiku. O pogojih pri zadruzi bodo obveščeni.

Ustanovni občni zbor Invalidske zadruge za Slovenijo se vrši v petek 10. julija 1925 ob polu 20. uri v prostorih izvršnega odbora v Ljubljani, šentpeterska vojašnica. Interesenti se lahko udeležijo obnove zboru. Dnevni red bo sprejem pravil in volitev odbora za registracijo. Po izvršeni registraciji se bo vršil kmalu prvi občni zbor zadruge, katerega bomo objavili pravočasno in povabili podružnice, da pošljejo svoje pooblaščenice.

Javna zahvala. Izvršni odbor Udruženja vojnih invalidov v Ljubljani se najtopleje zahvaljuje centralnemu ravnateljstvu Trboveljske premogokopne družbe v Ljubljani za naklonjeno podporo 2500 Din o priliki bilančnega zaključka. Veseli nas, da se cenjena družba, ki se je izkazala vedno naklonjena vojnim žrtvam spominja istih tudi s podelitvijo pomoči. Želimo, da bi našla pri drugih podjetjih mnogo posnemalcev.

Potrdilo izključitve. Kongres Udruženja vojnih invalidov karljevine SHS v Skoplju dne 7. junija t. l. je potrdil predlog za izključitev članov ljubljanske podružnice in sicer so izključeni: Ivo Meznarič in Filip Ogrin za vedno, Ivan Dajčman, Josip Perčič, Anton Jesih, Ivan Simončič in Franc Jurkošek za pet let, Jurij Horvat pa za eno leto.

Pozivljajo se vsi prednavedeni, da izroče ljubljanski podružnici svoje članske knjižice.

Selnica ob Dravi. V nedeljo 14. VI. se je vršil v prostorih gostilne Hernah sestanek tukajšnjih invalidov in vdov, ki je bil še povoljno obiskan. Sestanku je prisostvoval zastopnik podružnice tov. A. Krepek, ki je navzočim pojasnil sedanj položaj vojnih žrtev, borbo za invalidski zakon ter končno pozivljaj navzoče, k večji zavednosti do svoje organizacije.

Sv. Benedikt v Slovenskih goricah. Na Vidov dan 28. VI. po rani maši, so imeli invalidi in vdove tukajšnje župnije ter okoliških krajev v prostorih g. Kermeka, svoje zborovanje. Na istem je poročal zastopnik mariborske podružnice tov. J. Fras o najvažnejših zadevah, tičoč se vojnih žrtev in o pomenu in potrebi organizacije.

Mariborski občinski svet je na prošnjo podružniškega odbora dovolil mariborski podružnici denarno podporo v znesku 4000 Din.

Odbor za postavitev spomenika v vojni preminulim vojakom v Mariboru je imel 26. VI.

po vsem griču, a na grobovih so kamni, ki imajo po večini na vrhu obliko velikega turbana. Na vrhu grička stoji mala hišica, nekaka kapela in v njej sta grobova dveh Muratovih praporščakov. Na vsakem grobu je turban pokrit z nekako mrežo in o teh turbanih so nam pripovedovali, da sta še ista, ki sta jih mrtva praporščaka nosila v boju na Kosovem. Po stenah visi nekaj turškega orožja, ki naj vsakega opominja, da so bili to vojščaki, ki so padli v boju.

Nedaleč od turškega je pravoslavno pokopališče, ki pa je ograjeno. Do l. 1912 ni bilo na tem pokopališču nikakega znamenja hvaležnosti tem junaškim borcem za svobodo in krščanstvo. Saj je Kosovo bilo 500 let pod turško upravo. Šele po osvoboditvi izpod turškega jarma je bil postavljen sredi pokopališča visok spomenik z napisom:

»Borcima za Krst častni
i slobodu zlatnu!

Zahvalni Prištinci.«

Ako opazuješ ta spomenik in nešteto grobov z malimi kameni — a v daljavi za seboj turško pokopališče, zagledaš v duhu junaško borbo med križem in polmesečem l. 1389, se začudiš, kako je mogel narod 500 let vztrajati pod groznim turškim jarmom, a vseh petsto let ni pozabil na prisego, ki so jo položili oni preostali borci na Kosovem, bilo jih je malo, a prisegli so v svojem imenu in imenu svojih otrok in vnukov:

»Kosovo mora biti maščevano.«

Več kot petsto let je šla ta prisega med narodom od ust do ust, trpel je, upiral se, skušal se je večkrat osloboditi, se deloma oslobodil, a Kosovo je bilo maščevano šele l. 1912. Pozno, a vendar; prisega je bila izvršena.

t. l. svojo prvo sejo. Mestna občina je določila v ta odbor obč. svetnika g. J. Stabeja, vojaška komanda g. san. podpolkovnika dr. M. Justina, novinarsko udruženje g. T. Gmajnerja, dalje sta v odboru katoliški in pravoslavni vojni kurat, ter profesorja Gvaje in Žagar. Podružnica ima v odboru pet zastopnikov. Predsednikom odbora je bil na predlog g. voj. kurata Zavadlala, soglasno izbran predsednik podružnice tov. A. Krepek, podpredsednikom pa o. obč. svetnik J. Stabej. Že na prvi seji so se storili razni ukrepi v lepi vzajemnosti, tako da lahko upamo, da bo ta lepa ideja še letos do Vseh svetih izvršena.

Poduradniško mesto je razpisano pri okr. sodišču v Kočevju, v podrejeni vrsti tudi mesto sodnega sluga. To mesto je zasesti eventuelno tudi drugod, ako bi se izpraznilo po premetitvi. — Prošnje je vlagati najkasneje do 20. julija 1925 na Predsedništvo okrožnega sodišča v Novem mestu.

Iz obnove zboru v Šmarju pri Jelšah. Vršil se je 10. maja t. l. Občni zbor je vodil predsednik tov. Turk. Po prečitani zapisnika zadnjega obnove zboru je predsednik s kratkim nagovorom grajal preslabo zanimanje posebno kar se tiče članskih knjižic. Tajnik tov. Anderluh poroča o delovanju odbora, blagajniško stanje pa izkazuje primanjkljaj 374 Din, kar je krivo slabo plačevanje članarine. V imenu nadzornega odbora je predlagal absolutorij tov. Kajtrera.

V nov odbor so izvoljeni sledeči tov.: predsednik Drofenik, odborniki: Anderluh, Petruša in Vrbovšek, nam.: Šket, Zidar in Potočnik, nadzorni odbor: Kajtrera, Hrovat, Jazbec, nam. Klevže in Svetelšek.

Predsednik opomni navzoče naj prinesejo slike za članske knjižice. Prečita se okrožnica izvršnega odbora glede zakona, nakar se vname debata in zahteve, da naj se skličejo protestni shodi.

Pozor podružnicam. Kredit za razne podpore pri izvršnem odboru gre h kraju. Zato naj podružnice prošnje članov čim bolj omeje. V bodoče se bo moralo ozirati le še na najnujnejše slučaje. Po možnosti naj skušajo pridobiti podružnice vir podpiranja tudi same.

Čitajte stanovsko glasilo! Pridobivajte naročnikov!

Odgovorni urednik: Peček Janez.
Tisk tiskarne Makso Hrovatin, Ljubljana.

Še eden spomenik Vidovdanske bitke, to so tulbe (grob) sultana Murata. Na istem mestu, kjer je zabodel Miloš Obilić sultana Murata, so mu postavili Turki veličasten spomenik. Precejšnja in lepa kapelica s kupalo, a v njej je grob sultana Murata. Tu je ležal pokopan nekaj časa, a so ga pozneje prenesli v Jedrenje. Zraven kapelice stoji poslopje za upravitelja, vse pa obdaja zid. Na tem mestu, kjer stoji to poslopje se je vršil boj. Potek boja nam je raztolmačil naš predsednik Lazarevič, Natančno nam je orisal boj. Srbi so že zmagovali, a pritisk turškega desnega krila in odhod Vuka Brankovića z bojišča je spremenil položaj. Srbi so bili premagani in trpeli so do l. 1912 pod turškim jarmom, dokler niso maščevali svojih borcev iz l. 1389.

Od tu smo se peljali do postaje Obilić, kjer smo počakali na vlak. Poslovili smo se od Kosovega polja in se vrnili v domovino. Ravno dva dni in dve noči smo bili na potu, a to potovanje je bilo res vredno našega truda. O. M.

PO ZNIŽANIH CENAH

se priporoča cenj. invalidom brivnica g. Ferikula v Ljubljani, Ambrožev trg (poleg belega konjička).

Hitra in solidna postrežba.

Invalidom s člansko knjižico ali uverjenjem znaten popust cen za vsa brivska dela. — Priporoča se tudi potujočim invalidom iz dežele. — Tramvajska postaja »Ambrožev trg«.